

MODERNÍ ÚTVAR NÁBOŽENSKÝ.

(Slovo Ad. Špaldákovi k jeho kritice naší nauky.)

Prof. Ad. Špaldák v Olomouci, bývalý jesuita, tedy filosof a theolog katolický, dosud člen církve římsko-katolické, napsal dosti obsírnou kritickou stať o našem „katechismu po stránce filosofické s povšechnou úvahou gnoseologickou“ do „Vychovatelských listů“, katol. časopisu pro pedagogiku a filosofii, redigovaného prof. dr. Jos. Kratochvilem, známým katolickým spisovatelem filosofickým, a vycházejícího nákladem Matice cyrilometodějské v Olomouci. Stať vycházela v roč. 31 (r. 1931) jmenovaného časopisu od čísla 2. až do 10.

Když jsem zvěděl o staťi, těšil jsem se opravdově na její obsah, neboť nás v církvi čsl. může jen vysoce zajímat, co o nás a v první řadě o našem učení soudí veřejnost, nejen veřejnost pokroková, ale i církevní a tu opět nejen církve nám blízké a přátelské, ale i církev římsko-katolická, od níž jsme se odloučili.

Je pravda, že zástupcové církve katolické nám občas věnují pozornost, jenže ta pozornost bývá příliš zlučovitá, abychom mohli se jí vážně zabývat nebo aspoň se nad ní zamyslet. Znaje prof. Špaldáka, jeho názory po stránce, o níž zde nemohu mluvit, byl jsem opravdu zvědav, jak on, a právě on, vyrovná se s naší naukou, a to v časopise katolickém. Proto dychtivě a zvědavě bral jsem Vychovatelské listy a Špaldákův článek do ruky.

Než předem musím říci, že jsem byl zklamán. Článek je sice velmi obsírný, ale naše hlavní názory theologické jsou tam odbyty velmi krátce, totiž naše nauka o Bohu, Kristu, jako by byly něčím vedlejší. O svátostech zatím nepíše vůbec nic; snad teprve, až prý si svědomitě a zevrubně vyřešíme otázky shrnuté v článku De vi sacramentorum (o působení, moci svátostí) v AVV. X 440—468 a až potom bude naše učení méně nejisté a naše úsilí méně riskantní. (Podotýkám, že mi bohužel ta publikace není přístupna.)

Článek Špaldákův se zabývá více úvahami gnoseologickými čili otázkami náboženského poznání a noetiky náboženské, jakož i otázkou oprávněnosti vzniku naší církve, silami či schopnostmi jejich vůdců a proklašovatelů. To sice nejsou otázky zbytečné, ale nemyslím, že by se jim musilo v článku věnovat tolik úsilí, tolik místa na úkor podrobného probrání konkrétních formulací pravd náboženských a křesťanských.

Než věnuji se rozboru staťi Špaldákovy, musím po právu a spravedlnosti konstatovat, že jeho článek liší se na svůj prospěch podstatně od článků, brožurek a poznámek jiných katolických zástupců, mnohdy dokonce zaujímajících v církvi velmi vysoké a tedy odpovědné místo, jimž by právě proto spravedlnost, ne-li Kristova láska k „bloudícím“ více slušela než buď paušální odmítání nebo dokonce nespravedlivé a nekřesťanské hanobení našich jistě dobrých a alespoň subjektivně správných snah.

Špaldákův článek je psán velmi mírně, konciliantně, tedy křesťansky, i tam, kde nesouhlasí a nemůže souhlasit. To budí konstatováno na prospěch jeho a ovšem i na prospěch časopisu samého, v němž článek vyšel. S údivem jsem to konstatoval, čta článek a přirovnávaje slova Špaldákovy ke slovům jiných katolických apologetů novinářských, jichž jmen nebude jmenovat. Jestli ovšem ten mírný, po spravedlnosti lačnický a žízňící článek Špaldákův nezpůsobí časopisu nepřijemnosti v církvi katolické, nevím. Ano, za takových způsobů dá se hovořit i s těmi, s nimiž nesouhlasíme; tak má se hovořit ve společnosti křesťanské. Prof. Špaldák však používá method a cest, kterými si zbytečně práci ztěžuje a článek zbytečně rozšiřuje. Používá spousty citátů a narázek, kterých nelze mnohdy ani rozeznat od slov a názorů jeho, čímž porozumění mnohdy se ztěžuje. Článek hemží se přímo citáty, jmény, a to autorů nejružnějších směrů. Také z církve čsl. cituje slova a názory, které sice byly napsány a proneseny, ale které jsou si mnohdy diametrálně pro-

tivny, takže nemohly všechny býti přijaty do církevní nauky. Špaldák přec musí vědět, že jako nový útvar církevní nemohli jsme mítí vše tak propracováno, jako má na př. jeho církev po 19 stech let. Prodělávali jsme dobu kvasu a rašení a proto lze opravdu najít u nás nejrůznější názory, za které nelze činit odpovědnou církev naši, ale jen autora, který je napsal. U nás ostatně vždy bude možno uveřejňovat názory různé, třeba i odlišné od toho, co církev přijímá a schvaluje, poněvadž máme svobodu svědomí na ochranu menšiny církevní. Jsme církev svobodná, nedogmatická; to znamená, že nemáme neomylných a nezměnitelných dogmat, jaké má na př. církev římsko-katolická. Chápu, že se stanoviska Špaldákova, které přes všechny odchylky je přece katolické, rozumí se těžko našemu způsobu stanovení našeho učení. Ale s tím rozdílem třeba počítat. Možno sice poukazovat na názory jednotlivců; avšak tam, kde jde o kritiku nauky církevní — a Špaldákovi šlo o ni, neboť chce kritizovat „katechism čsl. církve“, jak praví v podnápise — tam třeba se držet a třeba kritice podrobovat jenom to, co církev přijímá.

Ovšem namítal a namítá pan Špaldák, že jsme neměli až do sněmu v březnu r. 1931 církví (sněmem) přijatého učení, a je to pravda; ale pak mohl počkat až po sněmu, neboť mohl vědět, že se učení naše připravuje, když měl v rukou „návrh“. A byl by měl práci snadnější, kratší, kdyby byl podrobil kritice učení sněmem přijaté, v němž by byl našel i naše stanovisko gnoseologické ve statích o náboženství, náboženské zkušenosti, víře, zjevení, Písmě a Podání.

Dále třeba upozornit p. Špaldáka na toto: Kdo kritizuje naše učení, musí si uvědomit, že ne proto mnohé věci v něm posud nejsou probrány, že bychom se báli snad odporu širších kruhů církevních, nebo že bychom nevěděli, čemu učit, ale prostě, že nelze na vše stačit s časem. Je zajímavé, že po nás bylo žádáno vyznání víry hned na počátku církve, hned po jejím prohlášení. Někteří myslí snad, že jsme měli mít kredo předem, hned před založením církve. Upozorňuji, že nemíním zde prof. Špaldáka; ale bylo takové hlasy slyšet. A přece je každému z dějin známo, že každé hnutí začíná jen prohlášením jedné dvou zásad; to další pak přijde. A každé nové hnutí, jež se odpoutává (do jisté míry) od starého, je dokonce příliš, příliš negativní, víc než byla nebo je naše církev. My považovali jsme za svou povinnost a za možné, stanovit základy (ano, nic víc než základy) našeho učení, jak pro církev samu, tak i pro veřejnost, teprve nyní, 10 neb 11 let po prohlášení církve. Myslíme, že je to dosti brzy. Deset let rychlého tempa životního stačilo, abychom položili základy nauky. Jednotné svědomí církevní (i v nauce) je nám cílem, k němuž spějeme, nikoli východiskem, z něhož vycházíme. Ostatně církev katolická nebo starokřesťanská neměla dogmatiku podrobně vypracovanou hned v 1. a v 2. století. Což nejsou některé otázky (na př. o milosti) dosud nedořešeny? A jsou otázky kristologické, spojení božství a lidství v Kristu naprosto jasně vyřešeny definicemi sněmů ze století pátého? Základy života mravně náboženského ve smyslu křesťanství Ježíšova vyřešeny máme; Bůh a Kristus je nám jistý ve víře naší. Způsoby pojetí víry jsou právě různé v různých náboženských společnostech a církvích.

V jednotlivostech byl by učinil prof. Špaldák lépe, kdyby byl jasně a zřetelně upozornil, kde a v čem nesouhlasí (jako katolík), neboť nás nezajímá stanovisko Špaldákovo, ale katolické, a kdyby byl vytknul konkrétné chyby a vady, místo aby je jen všeobecně naznačil. Na př. udává, že v katechismu v ot. 36 a 130 jsou podávány názory „aspoň z části chybné“. Proč? V čem? Jak? To již nepraví.

Uznávám irenické snahy Špaldákovy, ale považuji za zbytečné o nich se rozepisovat v kritice našeho učení. Více by nás byly zajímaly výtky, ano přímé a příslné výtky, ale konkrétně doložené, ne jen paušálně pronesené, na př. kde a jak stavíme na sebe, co se k sobě nehodí (str. 63).

Kdo nemá v mnohých věcech církve čsl. jasno, a to v hlavních, je právě prof. Špaldák, aspoň směje-li soudit podle jeho článku; neboť na př. o opráv-

něnosti vzniku ČČS píše tak rozkolísaně, že budí dojem, jako by nevěděl, má-li, může-li uznat oprávněnost prohlášení církve čsl. nebo ne.

S ekumenismem vznik nové církve není v rozporu, leda jen v myslí katolické, kde ekumenism znamená unionism ve smyslu uniformity, s uznáním nadřaděnosti a vůdcovství církve římsko-katolické, kdežto nám může ekumenism znamenat pouze jednotu ducha a jednotného úsilí v životě a díle. Proto také nechápeme, že by snahám ekumenickým odporovalo zavržení apoštolské poslušnosti, v čemž nás nemate ani katolisující směr některých protestantů (mnohých bývalých katolíků). Nám nevadí apoštolská poslušnost u těch, kteří se jí drží; my víme, že je to fikce, vytvořená teprve v druhém století, v dobách sporů s gnosticismem. Těm pak, kteří ji uznávají pro sebe, měla by u těch, kdož jí neuznávají, stačit duchovní spojitost s církví Kristovou a s Kristem, spojitost ducha, ne symbolu a znamení.

Kdo chce pochopiti, proč vznikla církev čsl., ten musí oprostít se od víry v nutnost jedné viditelné církve pozemské a musí si uvědomit náboženskou a mravní a církevní situaci doby dnešní. V ČČS o tom již tolikrát se mluvilo i psalo. Ti, kdož odloučili se od církve římsko-katolické, byli jistě o svém právu, ba o své povinnosti tak učinit, přesvědčeni. Špaldák, chce-li býti dobrým katolíkem, nemůže pochopiti kroku zakladatelů ČČS; je a musí býti v zajetí zevního nazírání na církev. Také nechápeme, že by odloučení od církve eo ipso, již tím samým faktem porušovalo základní zákon křesťanství — lásky k bližnímu. Láska k bližnímu projevuje se přec něčím jiným, než pouhým trváním v zevním svazku, v zevní organizaci, které nevyhovujeme my a která nevyhovuje nám. Myslí-li tak Špaldák, je to zase pochopitelnou zaměřováním církve Kristovy, království Božího, s empirickou církví pozemskou. My ve svazku s královstvím Božím chceme trvat a trváme, nemajíce nic jiného víc na mysli, než přispívat k budování království Božího v srdcích svých a ve společnosti kolem nás. Na schizma nedíváme se tak tragicky, jako činí církev katolická, a nebudeme nikomu schizma vyčítat, jako činí západní a východní katolíci sobě navzájem.

Není mi známo, že by ČČS hned od počátku, jak píše Špaldák, byla pokládána některými ze „zakladatelů“ za přechodnou církev k českobratrské. Že snad někteří členové církve tak smýšleli, připouštím, ač mi není o tom nic známo. Ale „zakladatelé“ tak nesmyšleli. Špaldák cituje Zahradníka podle Č. záp. r. 1920 (v článku je chybně r. 1930) č. 35. a O. Malého. Nemohu kontrolovat Zahradníka, poněvadž nemám č. 35. Čes. záp. z r. 1920 po ruce. Silně však o tom pochybuji, že by to byl Zahradník-Brodský, který přec, jak známo, usiloval od r. 1920 o spojení s pravoslavy. Není to snad jiný Zahradník? O. Malý pak ve Sborníku Farského výslovně praví: „Měl jsem zprvu za to, že naše reformní hnutí povede nás do církve českobratrské“. Mluví tedy Malý o reformním hnutí před založením církve. A dále píše: „Viděl jsem, že dr. Farský má již programové ideje samostatné, zcela neodvislé církve... Napsal jsem shromáždění, že písemně dávám svůj hlas pro samostatnou národní církev...“ To je tedy přec něco jiného, než míni svými slovy Špaldák.

Gnoseologickými názory Špaldákovými, jak je rozvádí v článku, nemohu se podrobně zabývat pro nedostatek místa. Ostatně podotýkám, že v leccems bychom se dohodli. Jen bych více zdůraznil ten proskribovaný a dnes tolik zneuznávaný theoretický rozum (i Špaldákem), bez něhož však nelze se obejít. Špaldák vykládá své stanovisko pragmatické; jeho názory filosofické (a proto i jeho gnoseologie náboženská) zdají se býti orientovány hodně Kantem a jeho praktickým rozumem. Katolické to ovšem není; spíš nám bližší. Bližší, ale ne totožné s námi. Nepodceňujeme pravdivý moment v pragmatismu, ale uznáváme i důležitost rozumového poznání vedle citu a vůle. Pravím: vedle citu a vůle, poněvadž nespolehneme na pouhý rozum ve věcech víry náboženské, ani na rozum pouze theoretický, ani pouze praktický.

Jak dobře uvádí Špaldák, vycházíme z náboženské zkušenosti. Výklad o ní byl před sněmem r. 1931 roztrfštěn v různých kratších neb delších po-

známkách. V učení přijatém sněmem je krátké sice, ale systematické vysvětlení náboženské zkušenosti, jejího vztahu k náboženství, víře, zjevení, k Písmu a tradici. Tam odtud vynikne, co je nám vnitřní autoritou ve věcech náboženských, mravních, tedy i v učení. Špaldák míní, že naše stanovisko je nejasně (v gnoseologii), poněvadž prý nevykládáme, jak náboženská zkušenost vzniká; není prý vyjádřeno, který prostředek se vylučuje (rozum, smysl, cit, vůle?). Pravím: V náboženské zkušenosti je účasten celý člověk, smyslově, vnitřně, rozumově, citově i snahově. Pravi-li se o náboženské zkušenosti, že je irrationální, neznamená to, že je bez rozumového prvku. Žádný základní projev duševního života lidského, člověka normálního, nemůže být bez prvku rozumového. Duch náš je jednotný a nedá se dělit na stránky na sobě nezávislé. Zkušenost vzniká z *dojmů*, ne z *pojmu* a dedukcí. V dojmu je nediferencovaně obsažen celý duševní život náš. A náboženská zkušenost vzniká působením Božím skrze všechny stránky našeho života: dojmy ze zevnějšku, z nitra, z dějin, z působení výchovou, okolím, atd. Věrou reagujeme na ty dojmy, zmocňujeme se jejich obsahu Teprve když si obsah uvědomujeme, diferencujeme či rozlišujeme prvky rozumové, citové, snahové a vytváříme pak teologii, morálku, kult atd.

Zdali je theorie náboženské zkušenosti. dnes kde moderní nebo není (Barth a jeho stoupenci u nás), na tom nám nezáleží. My jen víme, že vše, co má se státi obsahem našeho nitra, musí se nějak státi obsahem naší náboženské zkušenosti. Jak jinak mohou něco věřit, než tak, že to prožívám v nitru svém? Můžeme se jen různit ve výkladu, jak náboženská zkušenost vzniká. Tu někdo zdůrazňuje *jednostranně* buď rozum, buď cit, buď vůli, jiný zase jen zjevení Boží, opět jiný třeba jen výchovu, tradici, a zase jiní jen Písmo — dokonce bez kritiky a výkladu. My chceme býti synthetičtí a chceme uznávat oprávněnost všeho, co na nás nábožensky může působit.

Mluví-li Špaldák o subjektivismu víry plynoucí z náboženské zkušenosti, upozorňuji jej na slova Kovářova, která on (Špaldák) ostatně cituje: „měřítkem prosté náboženské zkušenosti křesťanovy je náboženská zkušenost Ježíšova“. Tim je řečeno dosti jasně, že autoritou vnitřní je nám Ježíš Kristus. Že u výkladu Ježíše Krista, totiž jeho náboženské zkušenosti, mohou vznikat a vznikají divergence, uznávám. Odtud oprávněnost různých církví. Ale jinak nelze postupovat.

Jde pak prostě o to, jak udržet zevní autoritu církvi, té které církve, kterou ostatně každý si volí nebo může a má voliti podle svého přesvědčení či svědomí.

ČCS uznává svobodu svědomí. Dopřává volnosti u výkladu náboženské zkušenosti Ježíšovy; nekaceřuje, neviní ze hříchu toho, kdo nemůže souhlasit s učením, přijatým většinou církve, a přenechává svědomitosti jednotlivcově a všech různost názorů, jakož i způsob jejich hájení. Spásu duši nečiní závislou na nauce, která jest jen rozumovým výkladem náboženské zkušenosti, ale od mravního života. Kdo svůj pobyt v církvi nemůže srovnat se svým svědomím, má vždy volnost odchodu, neboť nehlásáme samospasitelnosti jedné církve, ani tedy církve československé. Klademe však důraz též na svědomitost, na svědomí, nejen na svobodu; na odpovědnost nejen před svědomím každého jednotlivce, ale i před církvi.

Že s uplatňováním těchto směrnic církev se vede tíže, než v režimu neomylného absolutismu, je pochopitelné. V demokracii také se tíže řídí stát a každá společnost; přece však nebudeme hájit absolutism, ani osvícený ne. Husovo: abyste se milovali a pravdy každému přáli platí nejen vůči jiným církvím, nýbrž i vůči příslušníkům naší církve. A na obě strany: se strany vedení vůči jednotlivcům i se strany jednotlivců vůči vedení. Církve jako celek musí mít určitou, jasnou a pevnou linii, musí mít učení, které je kostrou každé organizace církevní. Že ve stanovení učení musí i naše církve přihlížet k názorům svých členů, je jisto. Ale jen do určité míry. Církve jistě omezí se hlavně na základy učení náboženského a křesťanského a na směrnice. Nebude se utápět v podrobnostech. Tak více méně postupuje každá církev, i katolická. Časem ovšem nasbírání se, jako v církvi katolické,

mnoho rozhodnutí autoritativních, z nichž mnohá pozbudou za jiných poměrů svého významu, aktuálnosti a jiná stanou se nesrozumitelnými, nemožnými. Běda, kde z časových rozhodnutí stanou se věčné pravdy, neopravitelná a nezměnitelná dogmata! Z takové církve mnozí prchají, jiní sice setrvávají a vyrovnávají se též se svým svědomím, jak mohou. Mnozí jsou jen zevními členy církve, což schvalovati nelze. Círke svobodná má v takových případech práci snazší; formuluje znova svou nauku v té části, o níž jde.

Háji-li Špaldák církev katolickou jako neimperialistickou, týká se to snad jen teorie její, prakse jest nám i p. Špaldákovi dostatečně známa.

Začne-li se kdo dovolávat Pavlova: Co není z přesvědčení, hřích jest, ocitne se tam, kde se ocitli prolašovatelé církve československé

Tim, že Ježíšova náboženská zkušenost jest učiněna měřítkem naší individuální zkušenosti náboženské, je stanovena autorita nejvyšší nejen u víře, ale i mravech. Ano, Ježíšova mravnost je naším ideálem. Nelze však každé slovo Písma brát slovně jako absolutní normu mravní, poněvadž Písmo jest již svědectvím o aplikované zásadě Ježíšově na určité poměry lidské v určitém okolí a v určité době. Ale každé slovo je a může nám býti příkladem, jak bychom mravnost Ježíšovu promítli do našich poměrů. Proč třeba dbát ne slova v prvé řadě, ale ducha, smyslu, obsahu.

Není nám proto nejasno nebo neznámo, podle čeho posuzovat, co je dobré a co je zlé. Nechápu, jak mohl Špaldák napsat: „takže by bez zjevení nebylo vůbec povinnosti poslouchati Boha“ (str. 261), když přeče ot. 111. našeho učení praví, že zákon mravní je z vůle Boží. Výměr životního úkolu člověka v ot. 108. Špaldák považuje za neurčitý. Myslím, že jest tam jen jinými slovy vyjádřeno, co platí i v církvi katolické. Podrobnější vyjádření najde v oddíle o mravnosti Ježíšově. Tam je podle Ježíše nejvyšším mravním dobrem, pohnutkou mravnosti a odměnou — Bůh, výsledkem mravního úsilí — dokonalá mravní osobnost a nejvyšší zásadou — láska k Bohu a k bližnímu. To snad stačí.

Sociální snahy ČCS nejsou opomenuty v učení našem, třeba tam jest vytčena jen hlavní zásada. Že by v ot. 49. byla povinnost rovnosti vyslovena „způsobem aspoň pochybným“, nemohu uznat. Též v otázce manželské, myslím, řešíme správně, když se držíme Matouše (5, 32). Je to lidštější a se zásadou lásky k bližnímu shodnější, než naprostá nerozlučitelnost manželství. My tak postupovat můžeme, poněvadž ne slovo Kristovo je nám absolutní hodnotou, nýbrž duch jeho. Ale jak srovná Špaldák Matouše s Markem? Tak, že neuzná slovo Matoušovo za slovo Kristovo? Jak je to ale možné při názorech katolických na Písmo?

Pravdu má Špaldák, že se některých důležitých otázek etických naše učení dosud nedotýká. Z důvodů již shora naznačených, totiž z nedostatku času. Není-li o odpírání zlu v našem učení čili v katechismu, jak říká Špaldák, neznamená to, že toho není v církvi. Ve Farského ČCS (vykladu našeho učení) najde na str. 20 poučení, jak odstraňovat zlo ve světě. Myslím, že to jest stanoviskem celé církve.

Co mě překvapilo při čtení článku Špaldákova, bylo, že vlastní naší dogmatice věnuje tak málo pozornosti. Proč? Či nestojí mu to za to? Či je vše vyřízeno konglomerátem citátů v partiích předcházejících? Zdá se, že je Špaldákovi důležitější otázka božství Kristova, než otázka podstaty Boha. Mýlí se v tom, jako i v názoru, že božství Kristovo není větším mysteriem než osobní Bůh sám. Bez osobního Boha nelze mi říci, ale katolicky pojaté božství Kristovo bylo mi naprosto nesrozumitelné. Totéž platí i o vzkříšení Ježíše ve smyslu vzkříšení v těle skutečném, totožném s tělem před smrtí, třeba oslaveném. Nelze té viry starokřesťanské chápat dnes jinak než ve spojení s názory židovskými na život věčný. Víra nějaká může mít vliv na naše jednání jen tehdy, jestliže jest to víra naše. Není-li, je překážkou života i náboženství. Právě proto formulujeme učení, abychom mohli věřit.

Partii o uctívání Panny Marie, jak je vykládá Špaldák, pomíjím. Jet

on příliš jesuitou, než aby pochopil, že možno až na smrt věřit v Boha, milovat ho a snažit se jít dle jeho poznání vůle, a při tom v Marii nespátovat víc než vzor matky a ženy. To my děláme. Nevím, zda někde snižujeme kult mariánský pod kult Husův. Do učení jsme zatím nepojali nic o Marii, ale ve zmíněném spisku ČČS na str. 52 br. Farský několika srdečnými slovy určuje náš vztah k úctě mariánské. V liturgii též nám vytýká nejasnost; jenže právě jeho výklad na str. 338 a 339 mi zůstal nejasným.

Svátoštní, jak již řečeno, se zatím nechce zabývat. Proč? Škoda!

Že ČČS převzala na sebe velkou odpovědnost, chápeme. Ale to byla povinnost naše. Špaldák nemůže se zbavit dojmu, že „vůdcové církve čsl. . . v své horlivosti neuvážili dosti, jaký úkol na sebe berou“ (339). I ano, uvažovali, vím to i podle sebe, ale důvěra v pomoc Boží je silná, že se odvážili dát popud a učinit začátek v pokračování reformace neb aspoň v přípravě k pokračování reformace církevní pro dobu novou, té reformace, kterou u nás vyvolal M. Jan a jež měla své pokračování v Německu, u nás však její vývin byl přerušen a musí být obnoven, poněvadž reformace nikdy nebude hotova.

Tu práci a námahu nedovedou ti pochopit, kdož nás nebyli a nejsou snad ani dnes daleko, ale kdo v pohodlí dívají se na nás a zmohou se jen na naši kritiku. Ale i ta kritika je nám dobrá. Jednak šíří známosti o nás a nás pudí, abychom pracovali co nejlíp a co nejlépe. Jsme za ni vděční.

I tak působí Bůh v nás.

M. Z.?

JESUITÉ VE ŠPANĚLSKU A V ČECHÁCH.

Veliký rozruch způsobilo nejen ve Španělsku, nýbrž i v jiných státech, rozpuštění jezuitského řádu ve Španělsku, zabavení veškerého jeho majetku a vydání úředního zákazu, dle něhož není dovoleno členům Tovaryšstva Ježíšova žít ve Španělsku ani společně ani jednotlivě.

Jezuitský řád hrál ve Španělsku vždy významnou roli a není to po prvé, kdy státní moc dostala se s tímto řádem do konfliktu. Španělská vláda však nyní velice přísně proti němu vystoupila. Je to zjev pozoruhodný již proto, že jezuitský řád vznikl na půdě španělské, docílil tam neobyčejného rozvoje a nabyl veliké moci a často i rozhodujícího vlivu na řízení španělské politiky.

Jezuitský řád založil Ignác z Loyoly. Řád jezuitský byl potvrzen papežem Pavlem III. bulou „Regiminis militantis ecclesiae“ r. 1540. Řeholní pravidla byla teprve po smrti Ignácově r. 1558 přijata a od papeže Pavla IV. potvrzena. Tato řeholní pravidla pokládala za nejvyšší účel „zdokonalování sebe a bližních k větší chvále boží“.

Jesuité nebyli v mnohých věcech vázáni jako jiní řeholníci. Jejich oděv jest obyčejný oděv světských kněží španělských, avšak smějí jej podle zvyku krajín změnit, na př. v Číně nosili oděv jako mandarinové a v Indii jako bonzové. V zemích pak, kde se katoličtí kněží netrpěli, směli se přestrojit za služebníky, kupce, lékaře atd. Také nejsou vázáni na společné zpívání církevních hodinek, ani na jistý kraj nebo dům.

K obyčejným třem slibům klášterním přidávají čtvrtý, že papeže vždy a ve všem poslechnou. Ani jednotlivci, ani celá řehole, ani jejich sídla a chrámy nemají mít žádného jmění nemovitého, leč co se jim dá a odkáže. Jenom koleje mají jmění, kteréž jest od jezuitů spravováno. Co do poslušnosti má se každý člen ve všem podrobiti vůli svého představeného a má sebou tak vlásti „jako by mrtvola byl“. Členové mají aspoň jednou do roka svým představeným svědomí otvírat, bez dovolení jejich od nikoho žádné milosti nežádati, leč by se jim to přikázalo. Mimo to má každý člen tova-